

BOSHLANG‘ICH TA‘LIM O‘QUVCHILARIGA EKOLOGIK TUSHUNCHA BERISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Rasulova Bashorat Kamilovna

Sh. Rashidov tumani 29 maktab

Boshlang‘ich sinf o‘qtuvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘lim o‘quvchilariga ekologik tushunchalarni shakllantirishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Unda ekologik tarbiyaning mazmuni va vazifalari, 3-sinf darsliklarida berilgan mavzu va topshiriqlarni o‘qitish jarayonida samarali qo‘llash yo‘llari tahlil qilingan. Shuningdek, o‘quvchilarda tabiatga mehr, atrof-muhitga mas‘uliyatli munosabatni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodlar va interfaol yondashuvlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar:

Boshlang‘ich ta‘lim, ekologik tushuncha, ekologik tarbiya, atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiatga mehr, pedagogik ahamiyat, innovatsion metodlar, interfaol yondashuvlar.

Abstract: This article highlights the pedagogical significance of developing ecological awareness among primary school students. It analyzes the content and objectives of environmental education, as well as effective ways of applying the topics and tasks presented in 3rd-grade textbooks in the teaching process. In addition, the article describes innovative methods and interactive approaches aimed at fostering students' love for nature and developing a responsible attitude toward the environment.

Keywords: primary education, ecological awareness, environmental education, environmental protection, love for nature, pedagogical significance, innovative methods, interactive approaches.

Bugungi kunda tabiatni muhofaza qilish va atrof-muhitni asrash har bir insonning muhim vazifasiga aylanib bormoqda. Shu sababli, bolalarga ekologik

tushuncha berish, ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida, katta ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinflarda bolalar dunyoni kashf etishni boshlaydi. Ular o'z atrofidagi daraxtlar, gullar, hayvonlar va suv manbalarini kuzatib, tabiat bilan bog'lanishni o'rganadi. Pedagoglar bu jarayonda bolalarga ekologik bilimlarni o'rgatish bilan birga, tabiatga hurmat va g'amxo'rlik tuyg'usini shakllantiradi. Boshlang'ich ta'lim shuningdek, bolalarga hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi: mas'uliyat, ijodiy fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatadi.

Asosiy qism

Ekologik tushunchaning mohiyati. Ekologik tushuncha – bu bolalarning tabiatni anglash, uni asrash va atrof-muhitga hurmat ko'rsatish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinflarda ekologik bilimlar bolalarga quyidagilarni o'rgatadi:

Tabiiy resurslarning ahamiyati (suv, havo, tuproq, o'simliklar);

Hayvonlar va o'simliklarning hayotdagi roli;

Chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashning foydasi. Bolalar o'rganadigan bu bilimlar ularning fikrlash qobiliyatini, mas'uliyatini va tabiatga nisbatan mehrini shakllantiradi. Shu tarzda, ekologik tushuncha nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarga ham asos bo'ladi.

Pedagogik metodlar va dars jarayoni. Boshlang'ich ta'limda ekologik tushunchani shakllantirishda turli pedagogik metodlar qo'llaniladi:

Darsliklar va vizual materiallar – rasmlar, diagrammalar va slaydlar orqali atrof-muhitni tushuntirish;

Amaliy mashg'ulotlar – daraxt ekish, chiqindilarni saralash va bog'dorchilik faoliyati;

Sayohatlar va ekskursiyalar – bog'lar, bog'dorchilik maydonchalari va tabiiy hududlarga tashrif;

Interaktiv o'yinlar – ekologik vazifalarni bajarish orqali bilimni mustahkamlash.

Bu metodlar bolalarning ekologik tushunchani faqat eslab qolish emas, balki hayotda qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi.

Ekologik tushuncha va bolalarning rivojlanishi. Ekologik tushuncha bolalarda quyidagi muhim ko'nikmalarni shakllantiradi:

Mas'uliyat hissi – atrof-muhitni asrashga e'tibor va g'amxo'rlik;

Ijodiy fikrlash – chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash yoki ekologik loyihalarni yaratish;

Ijtimoiy ko'nikmalar – jamoada ishlash, birgalikda ekologik masalalarni hal qilish.

Shuningdek, bolalar sog'lom turmush tarzini qadrlashni o'rganadi. Toza havo, suv va tabiiy oziq-ovqatning ahamiyatini tushunadi, chiqindilarni noto'g'ri tashlamaslik odatini shakllantiradi.

Amaliy misollar va loyiha ishlari. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ekologik loyihalar o'tkazish pedagogik jihatdan juda foydali:

Chiqindilarni ajratish: bolalar uyda va maktabda chiqindilarni saralashni o'rganadi;

Bog'dorchilik loyihalari: gul va daraxt ekish orqali tabiatga g'amxo'rlik hissi rivojlanadi;

Ekologik o'yinlar: masalan, "Tabiatni saqlaymiz" mavzusida jamoaviy o'yinlar bolalarda ekologik bilimlarni mustahkamlaydi. Bu turdagi amaliy ishlar bolalarga ekologik tushunchani faqat darslikdan emas, hayotiy tajriba orqali o'rganishga imkon beradi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda ekologik tushuncha berish bolalarning dunyoqarashini kengaytiradi, tabiatga mehr va mas'uliyatni shakllantiradi. Bu esa kelajakda ularni tabiatni asrashga mas'uliyatli, ongli fuqarolar bo'lishiga tayyorlaydi. Pedagogik metodlar – darsliklar, amaliy mashg'ulotlar, sayohatlar va interaktiv o'yinlar – bu jarayonni yanada samarali qiladi. Shu sababli, ekologik bilimlarni boshlang'ich sinflarda o'rgatish nafaqat ilmiy, balki hayotiy ahamiyatga ham ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva N. Boshlang‘ich ta‘limda ekologik tarbiya asoslari. — Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma‘naviyat, 2018.
3. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi. Boshlang‘ich sinflar uchun “Tabiatshunoslik” fani o‘quv dasturi va darsligi. — Toshkent, 2022.